аплачана агулам.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **18.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 3500 мк., сярод тэксту 3000 м. і на 4 стр. 2500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 13 Серада, 18-га ліпеня 1923 г. Год I.

Беларускае пытаньне і Францыя.

Вялікія дзяржавы яшчэ ў 1919 годзе ўмовіліся аб падзеле „сфэр уплываў" іх на ўсходзе Эўропы. Паводле гэнае ўмовы Беларусь, паміж іншым, была аддадзена пад „апеку" Францыі. А як французская палітыка абаперлася на Польшчы, як вайсковым авангардзе Францыі на Усходзе, дык зусім зразумела, што французы, жадаючы зрабіць Польшчу дужай і вялікай дзяржавай, пастараліся гэткае ўзмацаваньне Польскага гаспадарства і пашырэньне граніц яго праўясьці коштам тых народаў, якія не маглі па сабе стацца апорай французскае гэгемоніі. Вось чаму Французская Рэспубліка, адна з тых дзяржаў, якія абвяшчалі прынцып самавызначэньня нацыянальнасьцей, усімі спосабамі падтрымлівала імкненьне Польшчы заўладаць Беларускімі землямі.

Аднак, падзел сфэр уплыву і аддача ў рукі Францыі лёсу Заходняе Беларусі ўзлажылі на французаў і маральны абавязак дапільнаваць, каб правы і патрэбы беларускага насяленьня пад польскаю ўладаю былі забясьпечаны згодна з міждзяржаўнымі ўмовамі і пастановамі Лігі Нацыяў.

Ці споўніла Францыя свой абавязак адносна да беларусаў?

На гатае пытаньне мы зусім рашуча павінны даць адказ: не!

Францускі ўрад не зьвярнуў ніякае ўвагі ні на публікаваныя ў часопісях і брашурах факты страшэннага праследаваньня беларусаў і ўсіх іх культурных пачынаньняў, ні на чысьленыя мэморыялы беларускага грамадзянства, пасыланыя ў Лігу Нацыяў і французскаму ўраду, ні ўрэшце на афіцыяльныя рапарты аб немагчымым палажэньні беларускае меншасьці ў Польшчы, падаваныя „асьведаміцелямі" французскага пасольства ў Варшаве, якіх французы знайшлі сярод беларусаў. Не зварачаў ён увагі і на выступленьні афіцыяльна прызнаных прадстаўнікоў беларускага народу—беларускіх пасloў у сойме, якія на аснове фактычных, бязспрэчных данных нарысавалі перад усім сьветам жудасны абраз жыцьця беларусаў пад польскаю ўладай. Францускі пасол у Варшаве, пан Панафье, хоць вельмі добра інфармаваны аб беларускіх справах, і не падумаў зрабіць непрыемнасьць польскай уладзе, зварачаючы ўвагу яе на ўсю ненармальнасьць палажэньня беларусаў. А пан маршалак Фош ласкава парадзіў самазванай беларускай дэлегацыі, што да яго зварачалася з „вернападданым адрэсам", каб беларусы жылі ў згодзе з палякамі, ад якіх спазналі ўсё найлепшае...

Але ў тую „ідылію", за якую выдавалі французы перад усім сьветам польска-беларускія адносіны, пачалі ўрывацца рэзкія дысанансы. У зусім другім сьвятле начала прадстаўляць гэную „ідылію" заграніччная прэса, а перад усім чэская преса, з якой французы прымушаны сур'ёзна лічыцца: яны-ж усімі сіламі імкнуцца да таго, каб „пажаніць". Чэхію з Польшчай. Да гэтага крытычнага голасу чэхаў далучылася дужа вострае выступленьне пруская прэмьера. Урэшце, беластоцкі працэс, што-б аб ім ні гаварылі, паказаў ясна, да якой роспачы даваадзіць людзей несправядлівасьць...

Аднак, францускі ўрад і далей ня лічыць сябе абавязаным клапаціцца аб долю тых, над кім яму даручана апека. Затое французскае грамадзянства, разумеючы ўсю небясьпеку польскае нацыянальнае палітыкі перш за ўсё для самае Польшчы, у моцы каторае Францыя вельмі зацікаўлена, пачало паднімаць свой голас крытыкі і пратэсту. Так, як паказвае „Kurjer Polski" ў нумары з 13 ліпеня, парыжская часопісь „Revue Contemporaine" надрукавала стацьцю, „маральны сэнс якое той, што пасьля апошняе зьмены ўраду Польшча сталася яшчэ больш нетолерантнай да сваіх нацыянльных меншасьцей, чым была калі колечы раней; што сваей палітыкай яна сееець ненавісць, каторая ў трудныя для гаспадарства мамэнты можа стацца вялікай небясьпекай, і што Францыя на аснове свайго, саюзу з Польшчай павінна пільней прыглядацца да ўсяе гэтае справы."

Дужа цікава, як аднясуцца французскія і польскія ўрадовыя кругі да гэтага выступленьня французскага грамадзянства. Мы ўжо чулі, што ў Варшаву спаміж „услужаючых" вызывалі ўжо Аляксюка, Дубяйкоўскага і другіх спэцыялістаў у палітычных авантурах. Праектуецца выдаваньне ў Вільні вялікае польскае газэты ў беларускай мове і іншыя падобныя способы баламучаньня і польскага, і замежнага грамадзянства.

Нам здаецца, што ўсё гэта—дарэмныя патугі: нельга-ж забываць аб тым факце, што беларускі народ мае ў польскім сойме сваіх афіцыяльных выбарных прадстаўнікоў, якія адны толькі і могуць прамаўляць ад яго імя што беларускі народ не задаволіцца газэтай з хвальшывым тонам,—яму патрэбна зямля, школы і інш.—дык ніякім „эрзацам", як-бы спрытна іх ні арганізавалі Аляксюкі і Дубяйкоўскія, ніхто веры даваць ня будзе. І мы пераканаы, што пан Вітас лепш бы прыслужыўся дзеля ўлагоджаньня польска-беларускіх адносін, калі-б тыя грошы, што зьбіраецца асыгнаваць некаторым палітычным „махерам", асыгнаваў-бы хаця на утрыманьне пары беларускіх школ! Была-бы хоць пэўнасьць, што грошы будуць ужыты па назначэньню, а для нашага сялянства, якое, ня маючы роднае школы, адракаецца ад чужацкае, была-бы карысьць; дый перад „апекункай" было-бы чым апраўдывацца!

Лаўрыновіч.

Амнэстыя

беларусам, выступаўшым супроць савецкага ладу.

З прычыны трэціх угодкау звальненьня Менску ад польскай акупацыі Цэнтр. Выканаучы Камітэт Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік дау амнэстыю для былых учасьнікау беларускіх нацыянальных антысавецкіх арганізацый. Амнэстыя — першы дэкрэт Саюзнага Ц. В. К-ту. *(Rosta.)*

Суліма.

„Гданскі марш".

(Гл. № 12 „Н. С.")

Супярэчнасьці вэрсальскай концэпцыі „Вольнага Гораду Данцыга з польскім Гданскім портам" былі ў значнай меры урэгуляваны першым свабодным дагаворам паміж абедзьвума роўнымі старонамі, зробленым, пад эгідай высокага камісара Лігі, у Парыжы 9-X.-1920 г. Гэтая, падпісаная я боку Польшчы самім Падэрэўскім, конвэнцыя, якая па магчымасьці без супярэчнасьцей разьвіла дырэктывы адпаведных 104 і інш. арт. Вэрсальскага Трактату, і зьявілася аснаўным Статутам, рэгуляваўшым польска-гданскія адносіны. Але вяліка-дзяржаўная Польшча 1923 г. ніяк ня можа дараваць скромнай Польшчы 1920 г. падпісаньня гэтай „кампрамітуючай" Парыскай Конвэнцыі... Пан Мар'ян Сэйда" ніяк ня можа цяпер зразумець пана Ігната Падэрэўскага, ня гледзячы на іхнае кроўнае сваяцтва, па супольнай матцы—Хіене, і падабенства па поўсьці і масьці...

Цяпер міністар Сэйда разумее ўзаемаадносіны „роўнасьць" староnaў зусім іначай. Па думцы п. Сэйды „палітычны ўстрой дадзены Вольнаму Гораду Гданску „толькі дзеля таго, каб забясьпечыць нямецкай большасьці ягонага насяленьня незалежнае культурна-нацыянальнае разьвіцьцё"... „Польшчы-ж гварантавана **пауната** гаспадарчых і камунікацыйных правоў"... Як тлумачыць п. Сэйда гэтую „паўнату гаспадарчых правоў" відаць з таго, што ён дамагаецца ад Гданскага Сэнату **„поунага зраунаньня у правох польскіх грамадзян з грамадзянамі Вольнага Гораду"...**

Зусім справядліва і Сэнат (і прэса) Данцыга бачыць у гэтым дамаганьні „замаршыраваўшагася" міністра Польшчы пасяганне на самое істнаваньне Вольнага Гораду. Для ўсякага зразумела, што выпаўненьне гэтага вымаганьня зрабіло-б Вольны Горад, г. ё. **незалежнае** гаспадарства, якое знаходзіцца толькі пад пратэктаратам Лігі Нацый, звычайна „аўтаномнаю" правінцыяй Польшчы.

Пэўна-ж з гэткім, кажучы дыплёматычнай мовай самога п. Сэйды, абсурдам ні Гцанскі Сэнат, ні высокі камісар Лігі нацый памірыцца не маглі і зусім адмовілі ў гэтай прэтэнзыі Польшчы. Сэнат стануў на адзіны магчымы пункт гледжаньня—**асобных прывілеяу** для польскіх грамадзян, у параўнаньні да другіх чужаземцаў, і высокі камісар яшчэ ў 1921 г. зацьвярдзіў гэткую пастанову Сэнату. Але Сэнат лічыў, што грамадзяне Вольнага Гораду маюць прывілеі перад грамадзянамі Польшчы, і нядаўна, на моцы выданага дзеля разьвіцьця канстытуцыі закону аб ахране права на працу, шаснаццаць „польскіх obcokrajówców" былі заменены ў некаторых установах—грамадзянамі Вольнага Гораду.

І вось гэтае, г. ё тое, што робіць Польшча ў сябе дома ня толькі з obcokrajówcami, але і з **паунапрауными** грамадзянамі Рэспублікі, з **каранымі мясцовымі** жыхарамі, ня маючымі толькі шчасьця належаць да польскай нацыянальнасьці, выклікала ў Польшчы цэлую буру, ня гледзячы на тое, што гэта зроблена на падставе арт. 104, п. 5 Вэрсальскага Трактату і Парыжскай Конвэнцыі. Зараз-жа, на падставе на вывапрат зразумелага „прынцыпа ўзаемнасьці", з Польшчы, была выслана 16 грамадзян Вольнага Гораду Гданска. Адначасна з гэтым Польшча распачала процiў Гданска цэлы рад гаспадарчых рэпрэсый, аднолькава цяжка адбіўшыхся на інтарэсах абедзьвюх старон.

Міністар Польшчы, якую цяпер сьцісьняе падпісаная ёю ў 1920 г. Конвенцыя, перадаў на вырашэньне Рады Лігі ня тое ці іншае прыватнае пытаньне ня тое ці іншае непаразуменьне з Сэнатам ці Высокім Камісарам Лігі, а **усе польска-гданскае пытаньне цалком**, Польшча дамагаецца ад Лігі Нацый па сутнасьці ануляваньня, як Парыскай Конвэнцыі, таксама і усей устанавіўшайся за 4 гады практыкі **свабодных дагаворау** па асобным бягучым спорным пытаньням з Гданскам, як з **роунай стараною пад арбітражам Высокага Камісара...**

Польскі міністар, скардзячыся ў сваей ноце ў Раду Лігі аб тым, што Польшча „ня мае на тэрыторыі Вольнага Гораду Гданску выканаўчай улады", да-

магаецца „ўвядзеньня ў жыцьцё гарантый, устаноўленых на карысьць Польшчы Вэрсальскім Трактатам“... Што гэта значыць у перакладзе на звычайную мову, можна зразумець з таго, што як раз **такой мовай** гаварыў калісь-ці... перад акупацыяй Руры... Пуанкарэ аб „гарантыях“, прадугледжаных Вэрсальскім Трактатам на карысьць Францыі—на выпадак невыпаўненьня яго праз Нямеччыну... Гэтае падабенства падцьвярджаецца і тым, што і мін. Сэйда рашуча адкідае той шлях дагавораў і кампрамісаў, які „да гэтага часу ня даў Польшчы чаканых ёю вынікаў“...

Зусім ясна, што Радзе Лігі Нацый пастаўлены быў ультыматум: альбо зрабі „гарантыі“ „паўнаты гаспадарчых праваў“ Польшчы ў Гданску і раўнапраўя ейных грамадзян у Вольным Горадзе, альбо... гэтыя „гарантыі“, у форме... „выканаўчай улады на тэрыторыі Вольнага Гораду Гданска“ прыйдзецца ўзяць Польшчы самой.

Што іменна гэтак ставілася п. Сэйдай ягоная „дыплёматычная альтэрнатыва“ Радзе Лігі Нацый, відаць з таго грубага тону, якім ён адзываўся аб самой Лізе Нацый. У сваіх абедзьвюх прамовах у Сойме і Сэнаце мін. Сэйда ўва ўсім „абсурдзе“ варожай Польшчы тактыкі і практыкі Гданскага Сэнату, якая давела да карыкатуры Вэрсальскі Трактат“, **абвінавачывае** ня толькі Высокага Камісара, але і **самую Лігу Нацый**, становішча якой дадае „сьмеласьці“ Камісару і Сэнату...

(Далей будзе).

Ворагі законнасьці.

Адначасна з тым, як у Польшчы ўзяў уладу правы ўрад, нацыяналістычныя элемэнты пачалі ўсё больш паднімаць галаву. Дый мала сказаць „нацыяналістычныя“: нацыяналізм тутака, як і ўсюды на сьвеце, ідзе поруч з самай чорнай палітычнай і сацыяльнай рэакцыяй.

Левыя газэты перапоўнены весткамі аб тым, як польскія паны-абшарнікі пачалі адносіцца да парабчанскіх арганізацыяў, як дэлегатаў батрацкіх саюзаў выганяюць і навет бьюць, калі тыя зьяўляюцца да двароў дзеля перагавораў.

Тое самае можам сказаць і аб камянічніках, якія перакананы, што правая большасьць Сойму і права-нацыяналістычны ўрад падтрымаюць іх апэтыты: чакаючы на новы закон аб „абароне“ кватарантаў, які лепш назваць законам аб абароне камянічнікаў, яны з кожным днём усё сьмялей лупяць скуру з жыхароў іхніх дамоў.

То самае ўрэшце трэба сказаць аб фабрыкантах, якія часта і слухаць ня хочуць аб пасрэдніцтве ў іх спорках з работнікамі міністэрства працы.

„Націск“ на „інародцаў“ так сама крапчэе. Хаця на ўсім сьвеце практыкуецца такі няпісаны закон, што можна грамадзянам рабіць ўсё тое, што не забаронена законам, у адносінах, прыкладам, да беларусаў мае сілу другі няпісаны закон, паводле каторага нам можна рабіць толькі тое, што спэцыяльна нам дазволена законам. А як усіх чыннасьцяў, вымаганых жыцьцём, немагчыма сьпісаць ні ў якім кодэксе, бо іх лішне многа, дык „інародцам“ прыходзіцца асабліва туга....

Дый калі закон нешта дазваляе нам, — не бяда: польскія нацыяналісты перакананы, што цяперашняя соймавая большасьць і ўрад паклапацяцца, каб і апошнія перашкоды дзеля уціску „інародцаў“ былі скасованы!

Маем сьвежы прыклад гэтага ў Вільні. Усім ведама, што віленская беларуская гімназія—гэта галоўная наша культурная „пляцоўка“. Месьціцца яна ў так-званых базыльянскіх мурох, дадзеных беларусам да карыстаньня праваслаўным духавенствам, якому належаць. Вось-жа эндэцыя ня можа супакоіцца, бачучы, як тутака разьвіваецца беларуская культурная праца. „Беларусаў трэба выкінуць з Базыльянаў! — вось кліч эндэкаў, які яны і стараюцца зьдзейсьніць ужо некалькі гадоў. Ды ўсё было дарэмна: беларусаў бараніў закон... Цяпер эндэцыя працуе на два фронты: з аднаго боку стараецца падбіць расейскія элемэнты сярод тутэйшага праваслаўнага духавенства да выступленьня проці беларусаў, з другога—заклікае польскую ўладу, каб тая, ня гледзячы на пастанову, што нельга забіраць пад урадовыя ўстановы школьных будынкаў, выкінула-бы і беларусаў, і праваслаўную духоўную сэмінарыю і забрала-бы базыльянскія муры пад урадовы архіў. Бо, бачыце, у Вільні так мала касьцёлаў, што франціпканскія муры, у якіх месьціцца архіў, пастаноўлена вярнуць пад яшчэ адзін касьцёл....

Нечым дзікім і да веры непадобным выдаецца падобны прызыў да ўлады, каб зрабіла крок, ня згодны з законам: бо, каб споўніць эндэцкае дамаганьне, урад павінен нарушыць права ўласнасьці праваслаўнага духавенства і незаконна забраць маемасьць апошняга, дый нарушыць свой уласны загад аб нечапаньні школьных будынкаў. Але польская эндэцыя стаіць і з маральнага, і з грамадзкага пагляду так нізка, што не разумее, якая абраза для блізкага і роднага ёй ураду крыецца ў падобным прызыве да беззаконьня!

Ды хай-бы сама яна нізка стаяла маральна: гэта было-б паўбяды. Горш тое, што эндэкі пашыраюць гэткую маральную заразу сярод шырокіх народных масаў, нішчучы ў народных душах усялякую пашану да права і закону.

„Хто сее вецер, той пажне буру!“—кажа народная прыказка. Ці не падгатаўляе і эндэцыя, сама таго не разумеючы, вялізарную буру, у якой народныя масы, утраціўшы пачуцьцё права, выльюць у неспадзяванай для польскае чорнае сотні форме сваё нездавольства і гнеў?....

Ст. Мірскі.

Ад рэдакцыі. Стацьця гэтая, назначаная да папярэдняга нумару і адложаная з прычыны нястачы месца, была ўжо набрана, калі мы атрымалі сэнсацыйную вестку: Праваслаўнай Кансысторыі прыслалі з дэлегатуры ўраду загад аб канфіскацыі Базыльянскіх муроў.

Такі загад быў ужо дадзены каля двух гадоў таму назад, але, пасьля высьвеньня Беларускім Нацыянальным Камітэтам яго праўнае безпадстаўнасьці, выпаўненьне яго было стрымана. Цяпер, пры новым урадзе, пагляд дэлегатуры зьмяніўся!

Загад дэлегатуры дзіўна выходзіцца з эндэцкім мітынгам, які колькі дзён перад тым пастанавіў дамагацца адабраньня Базыльянскіх муроў ад беларусаў....

Палітычныя падзеі.

Англія і Францыя.

Старшыня ангельскага ўраду Бальдвін сказаў у парлямэнце прамову, ў якой адзначыў становішча Англіі ў пытаньнях нямецкіх рэпарацыйных сплат і акупацыі Рурскага басэйну Бальдвін прызнае, што мэта ў Англіі і Францыі—адна, істнуе толькі розьніца ў мэтадах і срэдствах, як дапяць гэтай мэты—прымусіць Нямеччыну плаціць.

Але справа ня толькі ў тым, як заставіць Нямеччыну плаціць, розьніца ў мэтадах выцякае і з таго, што паміж Англіяй і Францыяй вядзецца змаганьне за гэгемонію ў Эўропе; змаганьне за тое, якая група імпэрыялістаў здолае эканамічна запанаваць у Эўропе. Тут ужо Англія і Францыя перастаюць быць саюзьніцамі, і хоць гэта выразна не гаворыцца, ясна для ўсіх, што рана ці позна паміж імі дойдзе да аканчальнага разрыву.

Гэта добра разумее, як тая, так і другая, і розьніца паглядаў Англіі і Францыі выяўляецца пры ўсякім вырашэньні заблютанага міжнароднага пытаньня, як Гэнуя, Лазанна, Гданск і г. д. У пытаньні аб Нямеччыне разьбежнасьць іх інтарэсаў выяўляецца яшчэ болей рэзка. Для Францыі—пытаньне аб істнаваньні Нямеччыны зьяўляецца пытаньнем ня толькі аб яе гэгемоніі ў Эўропе, а проста нават пагражае істнаваньню самой Францыі: сільная Нямеччына ніколі не адмовіцца ад ідэі рэванша, і дзеля гэтага Францыя хоча давясьці Нямеччыну да поўнаў капітуляцыі і раздрабленьня яе на рад маленькіх і слабых дзяржаў. Гуртуючы каля сябе дробныя дзяржавы Цэнтральнай Эўропы, захопліваючы найбольш багатыя і прамысловыя раёны Нямеччыны, Францыя рашуча ідзе да гэтай мэты. Але тым самым захваціўшы пяршынства на контынэнце Эўропы і зрабіўшы сваімі васаламі бадай усе паўстаўшыя пасьля вайны дзяржавы, Францыя зусім ізалявала Англію ад контынэнта, пазбавіўшы яе ўплываў на Эўрапейскія дзяржавы.

З гэтым ня можа прымірыцца Англія, яе эканамічныя інтарэсы моцна пярпяць ад гэтага, аканчальная капітуляцыя Нямеччыны толькі павялічыць эканамічны крызыс у Англіі і зьменшыць яе значэньне. Акупацыя Рурскага басэйну, па словам Бальдвіна, прычынілася да павялічэньня безрабоцьця ў самой Англіі, і заставіла англійскі ўрад выдаць 400 мільёнаў фунтаў штэрлінгаў на ліквідацыю безрабоцьця, якое усё павялічываецца.

Ангельскі ўрад выступіць з сваімі прапазыцыямі ў справе рэпарацыйных сплат. Трудна думаць, што Францыя згодзіцца на гэтыя—прапазыцыі: надта ўжо вялікая супярэчнасьць у іхных інтарэсах. Дзякуючы гэтаму, палажэньне ў Эўропе астаецца вельмі напружаным; сусьветны пажар можа зноў разгарэцца на гэты раз з за споркі паміж Англіяй і Францыяй за панаваньне над Эўропай.

Мэтай імпэрыялістычных урадаў заўсёды зьяўляецца, як найбольшы вызыск; вызыск ня толькі адзінак, клясаў, а і цэлых народаў, краін. Мэты—заўсёды адны, розьніца толькі ў мэтадах, у тых шляхох, па якіх ідуць розныя ўрады, каб найлепш зьдзейсьніць свае замеры. Дзьве галоўныя імпэрыялістычныя дзяржавы Эўропы, маючыя прэтэнзыю на манаполію вызыску рэшты, зруйнаванай вайной, Эўропы, трымаюць усе народы перад пагрозай новай вайны, новай нядолі працоўных, дзеля перамогі тэй ці другой групы імпэрыялістычных ненасытных акул. Узбраеньня растуць. Англія і Францыя напружаюць усе сілы, павялічываюць да апошняй магчымасьці выдаткі на вааружэньне, а перад усім на будову паветранага флёту. Дробныя васалы, прымушаюцца таксама да павялічэньня сваіх аружных сілаў. І ўсё гэта робіцца ў той час, калі палажэньне працоўных мас у шмат разоў пагоршылася, чым перад вайной, калі самыя элемэнтарныя патрэбнасьці люднасьці ня могуць быць здаволены. І пакуль істнуе сучасны буржуазны лад, пакуль істнуе змаганьне паміж паасобнымі групамі капіталістаў за манаполію вызыску слабых краін і народаў, працоўны люд ня можа быць спакойны, што яго ня кінуць у новую крываваю бойню.

Язьвіч.

ПОЛЬШЧА.

Забастовачны рух у Польшчы з прычыны нябывалага ўзросту дарагоўлі і адмовы прамыслоўцаў павялічыць плату ўсё больш пашыраецца. У Лодзі бастуюць тэкстыльныя работнікі, частка сэзонных работнікаў, муляры і сьлёсары. У сераду распачнецца забастоўка трамвайных служачых. У Бельску і Белай забасталі тэкстыльныя работнікі. Бастуе больш 40.000 раб. 14 ліпеня ў Бельску дайшло да стычкі паміж паліцыяй і забастоўшчыкамі. Прамыслоўцы ня йдуць ні на якія уступкі.

У Кракаве адбылася канфэрэнцыя паміж міністрам загр. спраў Сэйдай і генар. Камісарам Польшчы ў Гданску Плюцінскім у справах. зьвязаных з апошняй пастановай Рады Лігі Нацый аб польска-гданскім канфлікце

Пад націскам апазыцыйных груп ўрад зноў уносіць на разгляд Сойму праект уставы аб падатку на маемасьці.

С. С. С. Р.

Зіноўеў, адправіў Цэнтр. Камітэту італьянскай сацыялістычнай партыі пісьмо, у якім зазначыў, што пагроза Ц.К. выключыць групу Маффі, якая стаіць за далучэньне да Камінтэрну, можа выклікаць непаразуменьня паміж італьянскай сацыялістычнай партыяй і Камінтэрнам і затрудніць аб'еднаньне італьянскага пралетарыяту.

Цэнтр. Вык. Камітэт С.С.С.Р. зьвярнуўся да ўсіх народаў сьвету з прывітаньнем і адозвай, якая паведамляе аб утварэньні Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік з дапушчэньнем свабоднага выхаду Савецкіх Рэспублік з Саюзу і прадстаўленьнем свабоднага ўваходу ў Саюз усім Сацыялістычным Савецкім Рэспублікам, якія могуць паўстаць у будучыне, Злучыўшы Камісарыяты ваенных і марскіх спраў, заграцічных спраў, замежнага гандлю, шляхоў, пошт і тэлеграфаў, С.С.С.Р. пакідае ў руках аддзельных рэспублік кіраўніцтва справамі асьветы, справядлівасьці, земляробства, прамысловасьці на падставе нацыянальна-бытавых адносін. С.С.С.Р. зьяўляецца прыяцелем усіх прыгнечаных народаў, шукае мірных прыязных адносін паміж усімі дзяржавамі, бароніць інтарэсы ўсіх працоўных.

(Rosta).

АНГЛІЯ.

Ангельскі старшыня міністраў Бальдвін у парлямэнце сказаў прамову ў справе нямецкіх рэпарацыйных сплат і акупацыі Рурскага басэйну.

Адзначыўшы супольнасьць мэты, Бальдвін паказаў на істнуючую розьніцу ў мэтадах і срэдствах для дасяжэньня гэтай мэты паміж Францыяй і Англіяй. Што датыча справы нямецкіх рэпарацыйных сплат, Англія будзе рашуча дамагацца выпаўненьня па меры магчымасьці прынятых на сябе абавязкаў, аднак-жа, як народ гандлёвы, мы, ангельцы, разумеем, што жадаючы ад Нямеччыны болей, чым яна можа даць, ня толькі ня можна дапяць мэты, але наадварот давясьці Нямеччыну, наш край, нашых саюзьнікаў і рэшту Эўропы да эканамічнай руіны. Што датыча акупацыі Рурскага басэйну, то ад пачатку мы адзначалі, што гэтая мера ня можа даць пажаданых вынікаў, каб змусіць Нямеччыну выпаўніць максімум яе абавязкаў.

Крытыкуючы становішча Францыі і яе акупацыйную палітыку, якая для самой Францыі не дала пажаданых вынікаў, Бальдвін кажа, што гэтая палітыка Францыі давядзе Нямеччыну да аканчальнай руіны, што адабьецца ня толькі на Нямеччыне, але і на ўсіх краёх эканамічна зьвязных з ёю, а так-сама і на Англіі, якая прымушана была ад часу заключэньня міру выдаць 400 мільёнаў фунтаў штэрлінгаў на ліквідацыю безрабоцьця. Сучаснае становішча Бальдвін лічыць за пагрозу міру і адбудове зруйнаванай вайной Эўропы.

У канцы сваей прамовы Бальдвін зазначае, што трываласьць міру і эканамічная адбудова Эўропы залежыць ад аканчальнага вырашэньня справы нямецкіх рэпарацыйных сплат, урэгуляваньня міжсаюзных даўгоў і ўстанаўленьня палітычнай раўнавагі ў Эўропе. Дзеля гэтага ангельскі ўрад апрацуе праект адказу на нямецкую ноту і тэкст гэтага адказу перашле для разгляду і адабрэньня саюзьнікаў.

НЯМЕЧЧЫНА.

Забастовачны рух у Нямеччыне ня спыняецца. У раёне Касель забасталі сельска-гаспадар. работнікі. У Гамбурзе неспадзевана забасталі партовыя работнікі, дзеля гэтага спыніўся ўсялікі рух у гэтым гандлёвым цэнтры Нямеччыны.

Забастоўка работнікаў мэталічных прадпрыемстваў у Бэрліне закончылася. У Бэрліне шмат безработных. Магістрат пастанавіў, што безработныя павінны плаціць за прадметы першае патрэбы палавіну цаны.

З Дюсельдорфу паведамляюць, што ваенны суд у Аквізгране прысудзіў чатырох немцаў на кару сьмерці і некалькі асоб на катаргу за сабатаж у бельгійскай акупацыйнай зоне.

ФРАНЦЫЯ.

Адбылося паседжаньне Рады міністраў з прэзыдэнтам Мільеранам на чале, на якім абгаварывалася прамова Бальдвіна ў ангельскім парлямэнце.

АМЭРЫКА.

Злучаныя Штаты згаджаюцца прыняць учасьце на гаспадарчай канфэрэнцыі, аднак урад Злучаных Штатаў не бярэ на сябе адказнасьці за правядзеньне пастановаў гэтай канфэрэнцыі ў жыцьцё.

ЧЭХІЯ.

У Лёндыне Бэнэшам і Кэрзонам падпісана гандлёвая ангельска-чэская ўмова.

ІТАЛІЯ.

У італьянскім парлямэнце ў паіменным галасаваньні ўхвалена вотум даверыя Мусоліні 303 галасамі проціў 40 пры 7 устрымаўшыхся. Таксама ў паіменным гасасаваньні 235 галасамі проціў 139 пры 77 устрымаўшыхся прынята адабрэньне на падставы выбарнай рэформы.

У Рыме арыштаваны быўшы камуністычны пасол Фэрары, які, быццам, арганізоўваў аружныя аддзелы проціў фашыстаў.

ЛІТВА.

Маршалкам літоўскага сойму выбраны канонік Стаўгайтіс большасьцю 52 галасоў проціў 7.

З УСЯЕ БЕЛАРУСІ.

З Віленскага Жыцьця.

Справа б. пасла У. Каліноўскага. Быўшы пасол Каліноўскі, якога ў сваім часе Найвышэйшы Суд „разьясьніў“, цяперака арыштаваны сядзіць у вастрозе ў Ваўкавыску. Цікавы спосаб і матывы арышту гр. Каліноўскага.

Ваўкавыскі стараста, заўзяты „кацык“ крэсовы, меў ужо даўно „зуб“ на гр. Каліноўскага галоўным чынам дзеля таго, што Каліноўскі меў сьмеласьць бараніць мясцовых жыхароў ад уселякіх крыўдаў адміністрацыі.

Як гр. Каліноўскі пазбавіўся пасольскага мандату, дасужы стараста выслаў агента дэфэнзывы ў Варшаву, які арыштаваў Каліноўскага і прывёз яго ў Ваўкавыск.

Пасьля дапросу ў старастве Каліноўскі апынуўся ў вастрозе побач са зладзеямі. Рэжым у адносінах да б. пасла прымянілі, як да звычайнага злачынца і пазбавілі яго курэньня папярос, бачаньня з сямьёй, не дазволілі выходзіць на прагулку...

Матывы арышту — „крымінальная справа“. Цікава, чаму у гэтай „крымінальнай справе“ п. стараста не адважыўся абвінаваціць гр. Каліноўскага, калі ён быў паслом?

Спадзяёмся, што Беларускі Пасольскі Клюб самым энэргічным парадкам уступіцца за свайго быўшага таварыша.

Суд над Васілём Курчэйка. Васіль Курчэйка, паходзячы з Навагрудчыны, 23 гадоў, сын беднага селяніна, ў часе выбараў вёў агітацыю за беларускі сьпісак і тлумачучы людзям праграму Цэнтр. Бел. Выб. Кам. застанаўляўся падоўгу над пытаньнем аб тэрыторыяльнай аўтаноміі Беларусі пад Польшчай. Гэта дало матэрыял прысутным на яго мітынгах паліцэйскім убачыць ў гэтым агітацыю за незалежнасьць Беларусі, а, значыцца, за адарваньне беларускіх зямель ад Польшчы. Пасьля выбараў Курчэйка быў заарыштаваны, сядзеў у турме адкуль яго выпусьцілі пасьля zbadania пад залог у 300.000 м. п. да суда.

Цяпер даручаны яму акт абвінавачаньня і справа яго будзе разьбірацца ў Навагрудзкім Акружным Судзе 20 верасьня

Ёсьць абсалютная пэўнасьць, што справа Курчэйкі падойдзе пад амністыю.

Чаму так доўга ня судзяць? Нас паведамляюць, што нейкі Дарафей Дзьмітрыеў з аднасельля Норкі, Троцкай воласьці і павету, заарыштаваны ў верасьні 1922 году і пасаджаны ў Лукішскі вастрог у Вільні, сядзіць там яшчэ і цяпер. Чалавек зусім хворым стаўся, згаладаваўся, бо паходзіць з беднай сямьі, якая ня можа нарыхтаваць сыстэматычнага дакармліваньня.

Не ўваходзячы ў істоту справы, ня ведаючы за што гэны Дзьмітрыеў заарыштаваны, мы толькі выказываем свой подзіў з таго, што чалавеку гэтаму, зусім хвораму, даручаны акт абвінавачаньня яшчэ ў марцы 1923 гаду, а расправы судовай ня было да гэтага часу.

Няўжо і ў гэтым пануе нейкая злая воля? Няўжо пракуратар ня мог-бы прысьпешыць судовага разбору?

„Свабода“ друку для літоуцаў і беларусаў Газэта „Lietuvos Rytai“ піша: Як вядома, на Віленскай пошце заўсёды затрымліваюць газэты. Як аказалася, пошта мае ўрадовы загад, — які нам няведамы, толькі тады высылаць газэты літоўскія і беларускія, калі на гэта атрыманы спэцыяльны дазвол, які заўсёды прыходзе праз некалькі дзён. Гэтак было з літоўскай газэтай „Lietuvos Rytę“, якая аддадзеная на пошту ў суботу 30/VI яшчэ ў аўторак 3-га ліпеня ня была адаслана. Гэта ўжо ня першы выпадак. Цяжка было друку, калі была ўведзена асобная цэнзура, а цяпер прыходзіцца адчуваць яшчэ адну новую несправядлівасьць.

Беларускія паслы на правінцыі. З першага жніўня беларускія паслы маюць аб'ехаць байчэйшыя пункты Вялейшчыны і Валожыншчыны, а гэтак сама Навагрудчыны і Лідчыны.

Сярод „Вызваленцаў“ „Крэсовыя“ паслы з „Вызваленцаў“ быццам, пачынаюць пакрысе разумець, што палітыка іх галоўнага павадыра клюбу п. Тугутта ніколі ня была шчырай у адносінах да сялян, так званых, „Крэсаў Усходніх“ і пачынаюць спорку — змаганьне ў гэтым пытаньні.

П. Тугутт са сваім Пасольскім Клюбам, які складаецца галоўным чынам з галічан, галасавалі ў цяперашнім Сойме за асыгнаваньне ста мільярдаў польскіх марак на дапамогу асаднікам.

Абьеднаньне Каапэратыўных Саюзаў. У канцы чэрвеня месяца адбыўся зьезд дзьвюх каапэратыўных арганізацый Віленскага Каапэратыўнага Саюза і Віленскага Саюза Спажывецкіх Таварыстваў.

Матывы, якія паслужылі да абьеднаньня гэтых арганізацый, былі: 1. Патрэба зьнішчыць канкурэнцыю паміж дзьвюмя каапэратыўнымі арганізацыямі, што дрэнна адбівалася на каапэратыўным руху. 2. Эканамічна-гаспадарскае ўзмацаваньне. 3. Лягчэйшае дабываньне крэдыту і інш.

Новая арганізацыя носіць цяпер гэткую назову: „Związek Spółdzielczy Stowarzyszeń spożywczych z siedzibą w Wilnie“.

Абьеднаньне адбылося на падставе „równi z równymi“ пры гэтым роўнасьць гэтую трэба разумець так, што на трох палякаў прыпадае адзін беларус, бо ў склад Управы ўвайшлі: старшынёй Турскі, намесьнік старшыні Буцька (беларус), сэкрэтар Бэдваровіч і сябра ўраду Букраба.

У Вялейцы ў нядзелю 22-го ліпеня беларусы ладзяць беларускі спэктакль. Пастаўлена будзе „Страхі жыцьця“ драма і „П. С. Х.“ фацэцыя на 1 дзею.

Забастоўкі. 16-га ліпеня ў Вільні забаставалі ўсе работнікі тартакоў, патрэбуючы 100% падвыжкі на плату. Забастоўка работнікаў-краўцоў трывае ўжо 2 тыдні, а рукавічнікаў — тыдні 4.

Зьезд работнікаў-землярэбаў 15-га ліпеня адбыўся зьезд работнікаў-землярабаў з Віленскага, Троцкага, Ашмянскага, Сьвянцянскага, Браслаўскага, Дзісьненскага і Вялейскага паветаў.

З Менску.

Першы выпуск беларускіх чырвоных настаўнікаў.

20-га чэрвеня адбыўся ўрачысты выпуск беларускіх чырвоных настаўнікаў у Беларускім пэдагагічным тэхнікум.

Урачыстасьць пачалася пяяньнем беларускай марсельезы, пасьля якой выступалі з прамовамі Васілевіч, бацька Максіма Багдановіча, Адам Юравіч, які жывець цяпер у Менску, Ігнатоўскі і іншыя.

З вельмі цікавым і глыбока апрацаваным дакладам выступіў Я. Лёсік, выбраўшы тэмай: „Асноўныя матывы творчасьці М. Багдановіча“.

Першая Беларуская футбольная каманда

У хуткім часе мае арганізавацца першая Беларуская футбольная каманда, якая будзе складацца са старых менскіх футбалістаў, якія ўжо „адыйшлі на спачын“, але „сэрца спартыўнае ня вытрымала“.

Школьныя справы.

Хацелі беларускую, а ёсьць польская школа.

У вёску Ліхачы, Котрынскай гміны, Пружанскага павету прыехаў быў ў сакавіку 1922 году інспэктар польскі Пружанскага павету, пан Олеховскі і ўгавараваючы сялян, што ў іх павінна быць адчынена толькі школа польская, тлумачыў, засновываючыся нібы на гістарычных фактах, што ўсе мы тут ёсьць спрадвеку палякамі, хоць сабе нават і веры праваслаўнай і гутарым дома і ўсюды толькі пабеларуску; а аб нашай мове беларускай дык казаў усё роўна, як падвучаная польскім ксяндзом-эндэкам дэвотка, што гэта — толькі папсутая мова польская.

Начальства сабе пагаварыла і паехала, але пазьней мы і ў самым дзеле пабачылі ў сябе польскую школу. Відаць, што начальства жартаваць ня любіць.

Тады ўсе мы, сяляне, угаварыліся, што нам патрэбна свая беларуская школа, а інспэктар бяз нашай згоды накінуў нам школу польскую і напісалі аб гэтым прыгавар і паслалі ў кастрычніку 1922 гаду ў Міністэрства Асьветы ў Варшаву, разам з тым мы прасілі, каб ужо заснаваная бяз нашае просьбы польская школа была перафармована на беларускую.

Чакалі мы адказу і не дачакаліся. Але вось у хуткім часе ізноў прыяжджае да нас інспэктар, якому нібы даручана было zbadać на мейсцы ўсю справу. Пачаліся ўперад угарываньні, далей запужываньні адміністрацыйнай уладай і—ізноў засталася ў нас польская школа, у якой дзеці, калі хто і пасылае туды, прымушаны адразу-ж, з першага дня паступленьня вучыцца толькі папольску.

Ліхачовец.

Весткі з вёскі.

Пагранічныя вёскі бядуюць, —няма дзе паіць жывёлу.

Вёскі Чурылава, Грудзінава, Брэдзева, Дварчаны і др. Леонпальскай воласьці, Дзісьненскага павету, якія ляжаць на левым беразе гранічнай, ракі Дзьвіны, маюць вялікае гора ў гэтым годзе: яны пазбаўлены права карыстацца вадапоем ў Дзьвіне з свайго ўласнага берагу. Забаранне ім начальнік пагранічнае варты, паручнік Д. Але дзіўна, што гэным панам паручнікам адно права стасуецца да вёсак, а зусім іншае да двароў. Фальварак Янчына, двор Леонпаль карыстаюцца ласкай пана-паручніка: ён дазваляе ім і жывёлу пасьвіць пры Дзьвіне і каменьні браць, усё дазваляе, а сялянам—нічога. Ці не знайшоўся-б хто-небудзь памагчы нам, вяскоўцам, у гэнай злыбядзе?!

Дварчанін.

Пацаўская гміна, Слонімскаго пав.

У апошнія часы ў нашай гміне пачалося страшэннае зладзейства. Паявілася нейкая банда, якая грабіць гаспадароў, забівае людзей. Ужо шмат хто зьвяртаўся да паліцыі за помачай. Адзін гаспадар з вёскі Лудзіч даў паліцыі ажно мільён марак, каб злавіць грабежнікаў, але нашая паліцыя ня ў той бок глядзіць — яны ўсё аружжа ды палітычных шукаюць.

Вось у вёсцы Ядвезі ўкрадзена ў адну ноч сямёра самых лепшых коняў; у вёсцы Лудзіч—трое коні. А 30-га чэрвеня ў вёсцы Навікі падходзілі да хлявоў ноччу, але гаспадары, навучаныя чужой бядой, пільнуюць сваю дамову ноччу. Юрка Лысік, дачуўшы, што да яго хлява нехта падбіраецца, стаў пытаць сярод ночы, хто ходзіць. У адказ пачуўся выстрал — Ю. Лысіка цяжка ранілі і цяпер бедны чалавек дажывае апошнія дні. Старыя людзі кажуць, што такія зладзействы бываюць перад вялікім безгалоўям: вайной, голадам ці чымсь іншым... **Жальба.**

Настаўніцкія курсы.

(Слуцак).

Дзеля павышэньня палітычна-пэдагагічнай кваліфікацыі настаўніцтва ў Слуцку арганізуюцца летнія настаўніцкія курсы. Ужо назначан загадчык курсамі, некалькі лектароў і загадчык паказаўчай школы пры курсах. Апошняя мае складацца з чатырох груп, на чале якіх будуць чатыры групаводы. Загадчык школай і групаводы мэтадысты, дасканала ведаючыя беларускую мову. Будынак пад курсы знойдзен.

Пры курсах будзе інтэрнат і сталоўка для курсантаў. На курсы выдзелена 125 чал. з павету, 17 з места і 10 беспрацоўных. Будзе 25 чал. вольнаслухачоў.

Случак.

Дописы.

Весткі з Коуні.

У Урадзе Літоўскае Рэспублікі быў да студзеня месяца г. г. асобы міністар па беларускіх справах. Пасаду гэтую займаў Семашка, аб беларускасьці якога і аб агульных адносінах якога да беларускіх справаў не адзін раз пісалася раней ў віленскіх беларускіх газэтах. Проці гэнага васпана часта выступала і арганізаванае беларускае грамадзянства ў межах Літоўскае Рэспублікі.

З пачатку гэтага году Семашка падаўся быў ў адстаўку і ўрадаваньне Міністэрствам па беларускіх справах абнята было праз самога-ж Старшыню Літоўскага Ураду, Гальванаўскаса.

Высунутая беларусамі ў Літве кандыдатура Леонарда Зайца на ўрад Міністра па бел. спр. была літвінамі адкінена і такім чынам Гальванаўскас і надалей лічыцца міністрам па беларускіх справах. Але мусіць працы ў гэтым міністэрства у яго зусім мала, бо як перадаюць прыбываючыя ў апошні час людзі з Літвы, выселеныя адтуль, усё, насіўшае там назву беларускага, ліквідуецца. Так, прыкладам, зьліквідаваны беларускі батальён, што быў у літоўскім войску. Батальён той налічаў 37 афіцэраў-беларусаў і 1140 жаўнераў. Цяпер чамусь-ці літвіны перафармавалі яго ў асобную беларускую роту, на чале якой з былых афіцэраў батальёну згадзіўся быць толькі адзін, нейкі Яськоў. Расфармаваньне батальёну пачалося з таго часу, як камандзерам лго быў прызначаны літвін, майор Розман. Жаўнеры белар. батальёну, паходзіўшыя родам з цяперашняй Літвы, былі переведзяны ў чыста літоўскія вайсковыя часьці, паходзячыя з другіх месцаў былі адпушчаны, а роўна пушчаны былі на волю лёсу і ўсе афіцэры батальёну. Значная частка іх апынулася ў надта дрэнных жыцьцёвых варунках, бяз працы, без заработку. Некаторыя з іх, рызыкуючы асабістай свабодай, здароўем а часта і жыцьцём, перабраліся праз граніцу і апынуліся ў межах Польшчы, дзе іх затрымоўваюць, звычайна заарыштоўваюць за нелегальны пераход граніцы, badajuć. Разьбітае жыцьцё, часта разлучаныя семьі, галоднае існаваньне, спакусы падазроннымі заняткамі...

Ня ў больш прыемных варунках, як перадаець, гэныя бедакі знайходзяцца і тыя з беларусаў, што засталіся ў Літве, асабліва з тых, якія ў свой час былі гэткім жорсткім спосабам выдалены з Віленшчыны, з г. зв. тады Сярэдняй Літвы, ў памятнай лічбе 33-х. Няўжо цяпер нельга было-б ім вярнуцца назад, у Віленшчыну?

Няхай-бы справай гэтай заняўся Беларускі Пасольскі Клюб.

Банадысь Кукеляўскі.

Ад Рэдакцыі. Ня маючы сталай пэўнасьці ў вышэй пададзеных вестках, рэдакцыя усё-ж зьмяшчае іх, бачучы ў некаторых з іх значную долю праўды.

З Масквы.

Сярод студэнтаў-беларусаў.

2-га чэрвеня г. г. у памяшканьні Беларускага прадстаўніцтва адбыўся беларускі студэнцкі дэлегацкі сход. Сход склікан па ініцыятыве Управы Беларускага Студэнцкага Клюбу імя С. Булата. Былі прадстаўлены бадай усе вышэйшыя навуковыя ўстановы г. Масквы, якіх тут каля 20.

Пэўных падлікаў студэнтаў, выхадцаў з этнаграфічнае Беларусі, тут не рабілася, але іх у Маскве шмат: каля 2000 чал.

Дзеля абароны эканамічных інтарэсаў і вядзеньня культурнай працы сярод беларускага студэнцтва прызнана патрэбным яго моцная арганізацыя. Лепшай формай арганізацыі павінны зьявіцца студэнцкія зямляцтвы па губэрскаму прынцыпу, альбо беларускія студэнцкія гурткі і асацыяцыі. Студэнты-беларусы, ураджэнцы даўнейшых губэрняў Менскай, Горадзенскай і Віленскай складаюць пры кожнай навуковай установе беларускія зямляцтвы; студэнты-беларусы даўнейшай губ. Магілёўскай і беларускіх паветаў Чарнігаўскай — Гомельскае зямляцтва, студэнты-вітабчане — Вітабскае зямляцтва і г. д.

Далей будуць створаны маскоўскае бюро беларускіх зямляцтваў, бюро гомельскіх, вітабскіх і смаленскіх зямляцтваў і, над імі ўсімі Цантровае Бюро беларускіх студэнцкіх аб'яднаньняў.

На гэтым-жа сходзе было абабрана гэткае часовае (да скліканьня агульнага сходу) бюро беларускіх студэнцкіх арганізацый, куды ўвайшло 5 чалавек і 2 кандыдаты студэнтаў-камуністаў-беларусаў. Бюро павінна будзе падбаць аб канчальным аб'яднаньні студэнтаў-беларусаў як па асобных навучальных установах так і ў Маскоўскім абхваце, павясьці шырокую культурна-асьветную працу праз беларускі клюб і глыбокую навукова-дасьледчую працу ў сэкцыях, вырашыць асабліва важнае пытаньне аб беларускім студэнцкім органе-журнале, сазваць агульны сход студэнтаў-беларусаў г. Масквы.

А студэнты-беларусы павінны будуць праламаць сваё знаньні праз прызму беларускіх асаблівасьцяў, прыгатавацца да працы на беларускай мове, вывучыць мову таго народу, сярод якога будуць працаваць, і вярнуцца культурнымі працаўнікамі на сваю бацькаўшчыну.

Удзельнік сходу.

Да нашых падпішчыкаў і чытачоў.

„**Наш Сьцяг**“ адзіная ў Заходняй Беларусі беларуская газэта, якая стаіць у абароне інтарэсаў працоўнага сялянства і рабочых.

Кожны, хто жадае эканамічнага дабрабыту для сваей Бацькаўшчыны, каму дорага справа яе адраджэньня, хто шануе матчыну мову павінен чытаць „**Наш Сьцяг**“, распаўсюджываць, выпісываць і дапамагаць, хто чым можа.

Сучасная ўсё ўзрастаючая дарагоўля стварае цяжкія варункі для выданьня газэты. Ад грашовага падтрыманьня праз беларускае грамадзянства залежыць рэгулярны выхад нашай часопісі.

Усе, дзеля сваей карысьці, падпісывайцеся на „**Наш Сьцяг**“—усе гуртуйцеся пад наш сьцяг!

Рэгулярна ўнасіце падпіску і даплаты.

Асабліва заклікаем амэрыканскіх беларусаў і надалей надзеляць сваей дапамогай, каб не ўпаў **наш сьцяг** на беспатольнай Бацькаўшчыне.

Рэдакцыя і адміністрацыя.

Нядбайства сялян.

Калі трапляецца ў сялян няшчасьце з жывёлаю, дык у гэтым яны вінаваты самі, дзякуючы свайму нядбайству. Бываюць часіны, калі селянін з багатага робіцца бедняком. Бывае так, што ўся яго жывёла за адзін ці два месяцы загіне. Цяжка яму тады стаць зноў на ногі, цяжка нажыць тое, што набывалася гадамі.

Такі вясковы гаспадар і кажа сам сабе:

— Здаецца, я добра кармлю і шаную сваю скаціну, а яна штосьці ў мяне марнее і гіне. Вось цяпер я гол, як сакол. „Божая кара“ ды й годзе.

А таго селянін ня ведае, што тут ня „божая кара“, а яго ўласная нядбайнасьць. Яго жывёла падохла з тэй прычыны, што хлеў кепскі, халодны, мала падсьцілу, шмат бруднасьці навакол хлява, у хляве і ўсюды. Раз пошасная хвароба ўлезла ў хлеў, дык яе адтуль цяжка выкурыць.

Гэта адна прычына. Ёсьць яшчэ адна прычына.

Здохне, напрыклад, конь. Селянін, ня доўга чакаючы-зараз жа капае на двары яму ды яшчэ блізка дзе небудзь каля студні і засыпае труп. Яма выкапана няглыбока, труп гніе, зямля асядае ўніз, размываецца вадою, разрываецца сабакамі, і хвароба няпрыкметна, памаленьку разносіцца па вёсцы.

Яшчэ і так бывае Гаспадар выцягне падаль за гумно і там кіне не закапаўшы. Яна там валяецца доўгі час. Пошасьць разносяць ня толькі сабакі, але ў цёплы час вецер і мухі. Прайсьці ці праехаць каму не будзь навокал гэтай мясьціны вельмі цяжка — носіцца смурод,

Я, як вясковы жыхар, кожны дзень бачу, што робіцца навокал.

У аднэй знаёмай мне вёсцы з студзеня па 15-ае мая згінула 14 ць каней і 14 гаспадароў засталіся ў вельмі цяжкім становішчы.

Павятовы вэтэрынар прызнаў, што большая частка каней здохла ад вельмі пошаснай хваробы „сібірскай язвы“. Коні гінулі праз 1-2 дні.

Прычынай гэтай хваробы, як прызнаў вэтэрынар, быў згінуўшы ў прошлым годзе ў канцы чэрвеня конь за 4 вярсты ад вёскі, які быў кінуты падарожным. Конь валяўся дзён тры па дарозе, а пасьля быў вельмі няглыбока закопан.

Цяпер-жа па некаторых вёсках зьявілася нейкая хвароба на сьвіньней, якая згубіла вельмі шмат. Прызнаюць, што гэта неякая „заўшыца“. Свіні гінуць праз суткі. Гэтая хвароба, мусіць, вельмі заразьлівая, бо яна ў кожнаю вясну не забывае вясковых сялян — нішчыць іх гаспадарку, якую вельмі цяжка набыць.

Каб пошасная хвароба не пагражала дабрабыту селяніна, трэба зараз-жа хворую жывёлу адлучыць ад здаровай. Ніколі ня трэба здымаць скуры з дохлай скаціны, калі невядома ад якой прычыны яна здохла. Калі захварэе жывёла, гаспадар павінен зьвярнуцца зараз-жа да вэтэрынара. Трэба закапываць труп на спэцыяльна адведзеных для гэтага мясцох на глыбіні 3-х і ня менш $2^1/_2$ арш. Пры схаваньні трупаў вельмі добра абсыпаць іх вапнаю, а калі няма вапны, дык заместа яе можна абсыпаць попелам.

У хлеве, дзе захварэла і здохла жывёла, таксама трэба зрабіць дэзынфэкцыю, якую скажа вэтэрынар.

Трэба, каб кожны гаспадар добра ведаў, што нядбайства і няведаньне зьнішчаюць ня толькі яго гаспадарку, але гаспадарку і ўсяе вёскі. Кожны гаспадар павінен быць алпаведным як сам перад сабою, так і перад усімі грамадзянамі вёскі.

Апрача ўсяго, трэба страхаваць жывёлу. Такім чынам у выпадак няшчасьця, гаспадар можа купіць другую жывёлу за грошы, якія выдае страхавое таварыства.

І. Дубок.

Усячына.

Роднае мілей.

Згодна з умовай паміж Францыяй і Нямеччынай, апошняя аддала ў ліку кантрыбуцыі і вялікую лічбу вульлёў з пчаламі. Завезеныя ў Францыю пчолы па кінулі вульлі і, як даводзяць зробленыя досьледы, гэтыя мудрыя стварэнцы зноў адляцелі на папярэдняе мейсца свайго прабываньня.

Рэдкае градабіцьце.

25 траўня ў Балцкім пав., Адэскай губэрні выпаў надта вялікі град, якога, можа, ня ведала да гэтага навука.

Град ішоў разам з дажджом і навальніцай. У хатах павыбіла вокны. Вада змывала градзіны ў даліны, дзе парабіліся бугры з лёду ў 2 аршыны вышыні. Іх занесла пяском, і гэтыя бугры ляжалі некалькі дзён. Жыта ва ўзрост чалавека зьбіта так, што цяжка пазнаць, дзе было пасеена, а дзе не пасеена. Вада зьнесла ўсё зьбітае. У далінах зьявіліся рэчкі да 2 аршын глыбіні. Сярэдняя вялічыня градзін была 2 фунты, але спатыкаліся крыгі да 2 пудоў вагі. У вёсцы Нестоітах такая градзіна прабіла хату наскрозь і зарылася ў зямлю. У Бірзулі агэнт дзяржаўнага страхаваньня бачыў у раённым выканаўчым камітэце прывезеную градзіну, якая была зважана і пацягнула 1 пуд 30 фунтаў. Лічаць, што гэты град зьнішчыў у Балтскім пав. 8000 дзесяцін засеву.

Наша пошта.

Гр. Глебу у Будславе. Просімо дапамагчы сваёй радай таму грамадзяніну, якому даручана было прадаваць беларускія газэты ў Будславе ў часе мітынгу, 2./VII., як выслаць у рэдакцыю нашае газэты грошы за прададзеныя там нумары.

Ахвяры на прэсовы фонд.

Ад грамадзян гор. Слоніма па падпісному лісту 100.000 мар. польскіх.

1) Сабрана на беларускім мітынгу ў м. Чарневічах Дзісьненскага павегу . . . . . . 64.000 м. п.

2) Сабрана на беларускім мітынгу ў м. Дзісьне . . . . 28.500 м. п.

3. Я. Строк . . . . 5000 м. п.

4. Ч—к. . . . . 7500 м. п.

Курс на грошы.

Варшава 16 ліпеня.

Доляры	113.000
Бяльгійскія франкі . . .	5.350
Нямецкая марка	0.52
Франкі	6.400
10 руб. золатам	825

Сэкрэтарыяты Беларускага Пасольскага Клюбу.

1) **Вільня**, Віленская вул. 12, кв. 6.
2) **Ліда**, I I Слабодка 8.
3) **м. Глыбокае**, Дзісьненскага пав. вул. Сенкевіча 46.
4) **Жодзішкі**, Сьвянцянскага павету кс. Годлеускі.
5) **Наваградак**, Вялікі Рынак 14.
6) **Нясьвіж**, Альбянская 28.
7) **Столбцы**, Шпітальная 22.
8) **Горадня**, Мастовая 9.
9) **Бельск**, Замкавая вул. 3, кв. 1
10) **м. Саколка**, Горадзенская вул. 34.
11) **м. Кляшчэлі**, Бельскага павету.
12) **м. Крынкі**, Горадзен. павету, Горадзенская вул. 34.
13) **Пружаны**, Вуліца кс. Буткевіча, 16.
14) **Беласток**, Нова-Варшауская вул. № 83.

Беларускі Пасольскі Клюб, Варшава, Вейская вул. Сойм.

Пішыце да нас аб жыцьці—быцьці вёскі, аб сваіх ворагах і прыяцелях. Хай кожны падпішчык „Нашага Сьцягу“ будзе і яго супрацоўнікам.

Падтрымовывайце „Наш Сьцяг!“

Рэдактар-выдавец **Я. Лагіновіч.**

Друкарня **Левін і Сын**, Нямецкая 22